

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Професійний розвиток педагога

Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції

*"Сучасний вчитель початкових класів:
традиції та інновації"*

23-24 грудня 2014 року

Рівне
Видавець О.Зень
2014

УДК 373.3.011.3-051:005.336.5

ББК 74.204.2

П – 84

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 28 листопада 2014 р.)

Програмний комітет:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ – голова оргкомітету;

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ – заступник голови оргкомітету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи РДГУ – заступник голови оргкомітету;

Сілков Валерій Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету РДГУ;

Колупасва Тетяна Євстафіївна – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ;

Бричок Борис Павлович – кандидат педагогічних наук, професор;

Шевців Зоя Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Бричок Світлана Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Яковишина Тетяна В'ячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Боровець Олена Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Гудовсек Оксана Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Мищенко Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент.

Веремчук Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Рецензенти:

Невмержицька Олена Василівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету

Професійний розвиток педагога. Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції “Сучасний вчитель початкових класів: традиції та інновації” – Рівне: О.Зень, 2014.- 246 с.

ISBN 978-617-601-104-0

У матеріалах науково-практичної інтернет-конференції подаються статті викладачів та студентів Рівненських вищих навчальних закладів, статті та конспекти навчальних занять вчителів загальноосвітніх шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки.

Матеріали розраховані на викладачів, вчителів та студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

*За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей.
Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.*

ISBN 978-617-601-104-0

© Автори статей, 2014

♦ **Діти з розладами регуляції навчальної діяльності: гіперактивні та гіпоактивні діти.** Дитину можна вважати гіперактивною, якщо вона: перебуває в постійному русі і не може себе контролювати; не реагує на заборони; швидко і багато говорить, перебиває, не може дослухати до кінця те, що їй говорять; неконтрольовано агресивна; страждає на порушення сну, кишкові розлади, алергію.

Рішення: 1. Для того, щоб уроки математики були ефективними уже через 15-20 хвилин такої дитині необхідно змінити форму діяльності на уроці. У жодному разі не можна гіперактивну дитину садити за останню парту, оскільки вона випадатиме з поля зору вчителя, над нею буде втрачено контроль, що матиме негативні наслідки. 2. Такі діти просто фізично не можуть сприймати монолог вчителя, тому розгляд теоретичного матеріалу потрібно супроводжувати ілюстраціями його застосування у простих ситуаціях. У таких дітей потрібно вимагати «проговорювати» свої дії, озвучувати хід своїх думок. 3. Вправи та задачі з математики потрібно добирати відповідно до їх можливостей, щоб вони мали змогу відпочити, змінити вид діяльності. 4. Гіперактивні діти не сприймають покарань та заборон, зате чудово реагують на похвалу. Саме тому їх частіше треба хвалити за успіхи навіть незначні [3,с.5].

Гіпоактивна дитина може відмінно впоратися з домашнім завданням з математики і при цьому контрольну роботу з цього ж предмета написати незадовільно. Причина проста – під час виконання завдання в класі дитина зазвичай нервує і хвилюється, а вдома, у звичній та спокійній обстановці, розслаблюється і успішно зосереджується на роботі.

Рішення: 1. У роботі з гіпоактивною дитиною вчителю математики варто замінити деякі усні завдання на письмові, продовжити час на їх виконання. У роботі з ними потрібно уникати виконання вправ на час, швидкість. Не будуть зайвими і творчі завдання, які учень виконуватиме вдома. 2. Потрібно допомагати розвивати математичні здібності. Обов'язково підбадьорювати, відзначаючи її досягнення [4,с.2].

♦ **Діти з відставанням в інтелектуальному розвитку та достатніми передумовами навчуваності.** Зазвичай це – педагогічно занедбані діти. Для них є характерним недостатній розвиток мислення і мовлення, звуженість та обмеженість знань і уявлень про світ.

Рішення: 1. Під час роботи за такими учнями виправдовують себе форми роботи в групах. 2. Потрібно уникати несподіваних запитань та не вимагати швидкої відповіді.

♦ **Діти зі зниженою навчуваністю.** Так називають дітей із затримкою психічного розвитку. Причиною відставання є наслідки ускладнень внутрішньоутробного розвитку, перенесених неврологічних захворювань, травм, спадкових вад тощо.

Рішення: 1. Кожне складне завдання чи вправу з математики треба дрібнити на більш прості й допомагати учневі перейти від одного до іншого. Знову ж таки не слід забувати про індивідуалізацію навчального процесу. 2. Слід проводити роботу з використання системи підказок. До певного рівня задач створюється система підказок декількох рівнів. Система підказок підштовхує напрям думок в тому чи іншому руслі, змушує дитину брати активну участь в розв'язанні задачі, створює ситуацію успіху – це набагато корисніше, ніж звичайне споглядання за розв'язанням задачі вчителем [2,с.42]. 3. Помітивши у дітей ознаки втомлюваності, вчитель повинен включити в урок елементи цікавої математики (задачі- жарти, задачі- загадки тощо). Особливо цікавими для них є ігрові моменти в процесі навчання. 4. Якщо дитина зневірилась у собі, знайдіть доступний для неї рівень задач і, якщо вона не може вийти із глухого кута, організуйте її діяльність.

Висновки. Таким чином, шкільна дезадаптація призводить до втрати дитиною навчальної мотивації, конфліктності у спілкуванні з вчителями та однолітками, домінування негативного емоційного напруження. Оскільки математика визнається одним із найскладніших предметів, то відповідно і робота з проблемними учнями повинна організуватися з урахуванням специфіки цього навчального предмету. Від умінь вчителя співвіднести відомі методи, засоби та форми навчання з індивідуальними особливостями проблемних дітей залежить ефективність проведення уроку математики та успішна адаптація дитини до умов навчальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: навчальний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів / за ред. О.М.Полякової. – Суми: Університетська книга, 2009. – 346с.
2. Кондратьєва Л.І. як підтримати інтерес до математики в учнів з різними здібностями/ Л.І. Кондратьєва// Обдарована дитина. – 2007. - №5. – С. 42-47.
3. Куцінко О.Г. Як правильно навчити «неправильну» дитину/ О.Г. Куцінко// Економіка в школах України. – 2010. - №9. – С.4-5.
4. Куцінко О.Г. Як правильно навчити «неправильну» дитину/ О.Г. Куцінко// Економіка в школах України. – 2010. - №10. – С.2-4.
5. Невский И.А. Трудный успех: Из опыта работы / И.А.Невский. – М.: Просвещение, 1981. – 128с.
6. Сапачова Т.Г. Виховання соціально адаптованої економічно компетентної особистості на уроках математики/ Т.Г.Сапачова// Математика в школах України. – 2013. - №32 (листопад). – С.2-5.
7. Фаніна Є. Особливості корекційної роботи психологічної служби у режимі школи повного дня/ Є. Фаніна// Рідна школа. – 2007. - №10. – С.56-63

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ МЕХАНІЗМОМ ЧИТАННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

*Суржук Тетяна Борисівна,
к.пед.н., доцент, кафедра теорії та методик початкового навчання,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Постановка проблеми. Одним із найважливіших умінь сучасної людини є вміння читати. Читання – важливий компонент у всебічному розвитку особистості, яка формується. Учні початкової школи поступово оволодівають синтетичним читанням, для якого характерне злиття техніки читання і розуміння. Учні, в яких недостатньо сформована навичка читання, будуть відставати не тільки в навчанні, але й в особистісному розвитку. У створенні сприятливих умов для творчого зростання дитини особливо актуальною стає проблема індивідуально-диференційованого навчання. За умов методично правильно поставленого навчання кожний учень зможе наочно побачити досягнення росту в умінні читати.

Аналіз досліджень і публікацій. Факт нерівномірності оволодіння учнями навичкою читання є усталеним і незаперечним. Про особливості навчання дітей читати, використання доцільних підходів, методів, прийомів і засобів свідчать роботи К.Ушинського, В.Сухомлинського, Ш.Амонашвілі, О. Савченко, Г. Коваль, О. Джежелей, А. Ємець, С. Логачевської, В. Мартиненко, В. Науменко, М. Наумчук, Ю. Гільбуха, Л. Занкова та інших вчених-педагогів. У означених роботах наголошується на ефективному керівництві процесом учіння і розвитком здібностей учнів у навчанні. Воно має здійснюватись через урахування вікової та індивідуальної своєрідності кожного учня.

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити поняття механізму читання та запропонувати ефективні способи індивідуальної роботи з навчання читати учнів початкових класів.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку суспільства дитина у 4-5 років, яка вміє читати (промовляти вголос написане), вже не рідкість. Не рідкість і люди, які не люблять читати з першого класу й упродовж життя. Однак читання – один із засобів пізнання, навчання. В умовах інформаційного вибуху та постійного ускладнення науково-технічних проблем, які вирішуються спеціалістами всіх галузей знань, читати потрібно все більше й більше. Разом з тим, спостереження вчених показують, що більшість людей читають з такою ж швидкістю, як 50 і 100 років назад: 600-900 знаків за хвилину. Ось чому особливо гостро постає питання про покращення техніки читання і розуміння прочитаного кожного. Незалежно від матеріалу, в кожного читця виникає внутрішня потреба прочитати його швидше і краще. Задовольнити її можна через достатній механізм читання.

Читання – складний психофізичний процес, в якому беруть участь зоровий, мовноруховий та мовнослуховий аналізатори. Вчитись читати – означає оволодіти механізмом читання, постійно вдосконалювати його навички. У чому ж суть механізму читання? Вся інформація, якою людина користується у своїй діяльності, закодована. Це означає, що кожній одиниці значення відповідає умовний знак або кодова одиниця. В усному мовленні використовується звуковий код, в якому значення кожного слова закодовано у певному комплексі звуків мовлення. На письмі інший код – буквенний, у якому букви співвіднесені зі звуками першого, усного звукового коду. Перехід з одного звукового коду на інший називається перекодуванням [2, с.4]. Початковим моментом читання, його сенсорною основою виступає зорове сприйняття тексту. Встановлено, що одиницею сприймання тексту є слово. Слово сприймається як деяка ціле, а не просто як сукупність окремих букв. Письмо ж – це процес перекодування змістових одиниць нашого мовлення в умовні знаки написані або надруковані. Українське письмо – звукове, тому процес перекодування ускладнюється необхідністю проміжного етапу – переводу графічних знаків у звуки, тобто необхідністю звукового аналізу слів: під час письма звуки перекодовуються в букви, у читанні, навпаки, букви – у звуки.

У процесі читання одержують інформацію з тексту, тут вступають особливі інтелектуальні дії, пов'язані з відтворенням звукової форми слова. Якщо навичка читання не сформована, спостерігається послаблення безпосереднього запам'ятовування звукових значень за їх графічним призначенням. Роль безпосередніх асоціацій між графічною формою слова або складу та їх звуковою формою зводяться нанівець. Тільки те слово може бути прийнятним і впізнаним, яке вже утворене і рухомі образи якого зберігаються у мовноруховому аналізаторі [1, с.132].

Важливе теоретичне значення для визначення роботи з удосконалення навички читання має психологічна теорія формування навички. У психології утвердилося визначення навички як автоматизованої дії, що виробляється під час виконання (Т. Сторов, К. Корнилов, С. Рубінштейн, О.Смирнов, Б. Теплов). Термін «автоматизація» вживається для визначення операції, яка на початковому етапі оволодіння виконується внаслідок багаторазового повторення, набуває високого ступеня засвоєння і характеризується відсутністю поелементної свідомої регуляції та контролю [3, с. 359].

Отже, читання містить такі компоненти, як зорове сприйняття, промовляння та усвідомлення прочитаного. У читанні беруть участь зоровий, мовленнєворуховий та мовленнєвслуховий аналізатори. У процесі оволодіння навичкою читання відбувається зближення, тонка взаємодія між визначеними компонентами. Кінцевим завданням є досягнення такого синтезу між окремими сторонами процесу читання, яким характеризується читання досвідченого читача. Чим гнучкіше синтез між процесами усвідомлення і тим, що називається навичкою читання, тим досконаліше протікає читання, тим воно точніше і виразніше. Отже, термін «читання» вживається в різних значеннях: - перевід графічної форми у звукову; - техніка читання плюс розуміння прочитаного (окремих слів, речень, зв'язних текстів).

Методичні основи вдосконалення навички читання молодших школярів розроблені А. Богуш, В. Го-рецьким, О. Джежелей, Л. Климановою, Г. Коваль, М. Наумчук, Г. Олійником, М. Омороковою, Н.Скрипченко та інш. Як свідчить аналіз літератури, автори методичних посібників на перше місце ставлять різні провідні фактори успішного оволодіння читацькими вміннями молодшими школярами: необхідність розвитку оперативної пам'яті та уваги учнів (І.Федієнко); впровадження системи спеціальних вправ та їх багаторазове повторення (В. Зайцев); інформаційно-ціннісний підхід (А. Кушнір); врахування особливостей розвитку різних якостей навички читання (М. Оморокова). Відомий методист В. Горєцький обґрунтував теорію продуктивного багаторазового читання. Методисти Г. Коваль, І. Гудзик, М. Наумчук значну увагу приділяють спеціальній методиці активного впливу на навичку читання, на такі її складові, як зорове, слухове, змістове сприйняття; вважають, що якість читання вголос і мовчки може бути підвищена через оволодіння способами читання та засвоєння тих умінь, сукупність яких дає якісний рух у читанні. Частина методистів наголошує на необхідності враховувати індивідуальні особливості роботи рухового, слухового, зорового рецепторів, що поставляють мовну інформацію в мозок.

На жаль, не всі діти легко вчаться, оскільки не здатні самостійно долати труднощі, які постають у процесі оволодіння читанням. Щоб подолати відставання учня у читанні й допомогти йому оволодіти навичкою, важливо з'ясувати причини відставання й надати індивідуальну допомогу. Така допомога полягає у відпрацюванні з учнем правильності, темпу читання, розуміння та виразності прочитаного на основі спеціально підібраних текстів і розроблених до них вправ і завдань. Для виховання позитивної мотивації до читання слід пропонувати диференційовані завдання на формування й розвиток повноцінної навички читання; формування сприймання, розуміння, відтворення художніх текстів шляхом засвоєння відповідних навчальних і читацьких умінь; розвиток емоційної і почуттєвої сфери учнів, образного мислення, умінь висловлювати елементарні оцінні судження щодо прочитаного; розвиток позитивного ставлення до читання, ознайомлення учнів з дитячою літературою в багатомірності її тематики, жанрово-родових форм.

Наведемо приклади завдань пов'язаних із переходом на читання цілими словами з інтенсивним формуванням темпу читання вголос і одночасним засвоєнням змісту читати мовчки, оволодінням умінням охоплювати зміст тексту, випереджуючи прочитане; усвідомленням прочитаного; виразного читання вголос.

СОЛЯНИК ТА ІНШІ

1. Прочитай слова в стовпчиках. Спробуй передбачити зміст твору.

сіль	завжди невдоволені	радити раду
сільничка	величезні простори	сидіти затісно
соляни	кам'яна сіль	обсіли сільничку
Соляник	мініатюрна сільничка	виголошував слово
страви	загострі краї	не обходяться
цукор	кришталева цукерничка	вміститися важко
цукерничка	солонке життя	згоджувалися соляни
цукряни	солоні моря і океани	вливав жаль
вінчик	всвішись довкола	нарікають
кухня	несправедливий світ	сидіти довкруги

▪ Уяви солян і Соляника. Опиши їх.

▪ Спробуй читати ціле слово, дивлячись на його середину.

Соляни завжди невдоволені. Адже сільничка на столі дуже маленька. І їм затісно сидіти, звисивши ноги, довкруги на вінчику сільнички і радити раду. Нарікають соляни і на господиню, і на цілий світ.

Сьогодні вони також обсіли сільничку, і Соляник Перший виголошував своє мудре слово:

▪ Прочитай уривок з тексту, в словах якого пропущено декілька букв на позначення голосних звуків. Про що ти прочитав?

Стрви бз слі – як трва. Сль зйме влчзні прстри: у вді, пд змлю і нвть пверх змлі. Кжть, що цілі мря і окн слні. А як бгто кам'яної слі є під землею!

▪ Читай підкреслені слова, як одне слово.

– Дорогі соляни! Брати і сестри! Що з того, що кажуть, ніби ми сіль землі. Що без солі не обходяться ні люди, ні тварини. Ви гляньте, дорогі соляни, скільки лише на цій кухні готується різних страв. Без солі вони абсолютно не смачні. Страви без солі – як трава. Сіль займає величезні простори: у воді, під землею і навіть поверх землі. Кажуть, що цілі моря і океани солоні. А як багато кам'яної солі є під землею! А тут, на столі, така мініатюрна сільничка, що нам важко вміститися. Чи це не ганьба?

2. Прочитай оповідання. Дай відповіді на запитання. 1. Де живуть соляни? 2. Чому вони завжди невдоволені? 3. Хто ватажок солян? Про що він з ними радиться? 4. Як живуть цукряни? 5. Чому так закінчується оповідання?

Соляни завжди невдоволені. Адже сільничка на столі дуже маленька. І їм затісно сидіти, звисивши ноги, довкруги на вінчику сільнички і радити раду. Нарікають соляни і на господиню, і на цілий світ.

Сьогодні вони також обсіли сільничку, і Соляник Перший виголошував своє мудре слово:

– Дорогі соляни! Брати і сестри! Що з того, що кажуть, ніби ми сіль землі. Що без солі не обходяться ні люди, ні тварини. Ви гляньте, дорогі соляни, скільки лише на цій кухні готується різних страв. Без солі вони абсолютно не смачні. Страви без солі – як трава. Сіль займає величезні простори: у воді, під землею і навіть поверх землі. Кажуть, що цілі моря і океани солоні. А як багато кам'яної солі є під землею! А тут, на столі, така мініатюрна сільничка, що нам важко вміститися. Чи це не ганьба?

– Ганьба! Ганьба! – згоджувалися соляни. Вони гомоніли, кожний щось пропонував або вливав уголос свій жаль, що така мізерна їхня сільничка. Як трохи соляни вгомонювалися і притихли, Соляник Перший промовляв:

– Дорогі соляни, брати і сестри! Є дві ради. Або забратися геть із цієї кухні – і пошукати іншу. Або піти війною на цукрян і відібрати силою їхню цукерничку.

Вони ще довго радили раду: сперечалися, погоджувалися, чухали потилиці, розмахували ногами. Інколи від різкого чеберяння ногами той чи інший солянин звалювався з краєчка сільнички і падав на стіл.

Сільничка була дуже невідгідною: і краї загострі, і місця мало на ній.

Але знову видряпувалися соляни на сільничку і продовжували раду. Бо що робити солянам день у день, як не радити ради? Отож радяться, чи забратися звідси, чи на цукрян стати?

Цукрянам, напевно, краще жити – вони мають доволі місця на березку цукернички. Вона у них велика і ще до того кришталева. Їм не треба ні покидати цукерничку, ні йти війною на солян. У них справді солонке життя. Про що ж тоді вони радяться, всвішись довкола і звисивши ноги?

Напевно, розповідають веселі історії й анекдоти і регочуть.

Отакий несправедливий світ. І нема на то ради.

3. Прочитай пояснення значень слів. Визнач ті пояснення, які відповідають змісту прочитаного твору.

Виголошувати – 1. Публічно висловлювати промову, звернення, промовляти, говорити, проголошувати. 2. Передавати голосом, вимовляти які-небудь слова, фрази. **Виливати** – 1. Видаляти назовні з посуду, з певної заглибини яку-небудь рідину. 2. Висловлювати, виявляти, передавати в якій-небудь спосіб свої почуття, думки. 3. Виготовляти речі. Деталі способом наливання розтопленого металу у певні форми. **Вінчик** – 1. Зменшувально-пестливе до слова вінець – с'яйво навколо сонця, місяця, окремих зірок. 2. Зменшувально-пестливе до слова вінця – верхні краї посуду, здебільшого відігнуті, потовщені. **Ганьба** – 1. Принизливе для кого-небудь становище, соромота, страм, сором. 2. Недобра слава. 3. Вигук, що виражає осуд кого-, чого-небудь. **Геть** – 1. Куди-небудь у невизначеному напрямку, на віддалі. 2. Відійти від кого-, чого-небудь. 3. *Геть усі* – всі, всі без винятку. **Гомоніти** – 1. Розмовляти тихо, приглушено. 2. Видавати безладні звуки; шуміти.

▪ Значення яких інших слів тобі незрозумілі? Відшукай їх у тлумачному словнику.

▪ Які слова синоніми вживає автор? (Перевір: маленька, мініатюрна, мізерна; вінчик, краєчок, бережок; довкруги, довкола; нарікають, виливають жаль; радяться, розповідають, гомонять, сперечаються, погоджуються; вгомонювалися, притихли; розмахування ногами, чеберяння; звалювався, падав; стати, йти війною.) Знайди речення з цими словами.

4. Прочитай прислів'я. Поясни їх значення. Чи є серед них такі, що відображають думку оповідання. Поясни свій вибір.

Залізо іржа з'їдає, а заздрий від заздросців погибає.

Не родись багатий та вродливий, а родись при долі і щасливий.

Заздрий від чужого щастя сохне.

На чужий коровай очей не поривай, а свій дбай.

На тобі, Гаврило, що мені немило.

За двома зайцями не гонись, бо й одного не піймаєш.

▪ Прочитай останні два речення оповідання. У чому, на твою думку, «несправедливість» світу?

5.▪ Яка частина твору тобі сподобалась? Прочитай її виразно. Перед читанням виділи важливі слова в уривку (підкресли їх) й познач місця, де будеш робити паузи.

▪ За яких умов соляни могли б порадіти життю?

Представлений дидактичний матеріал допоможе в індивідуальній і груповій роботі з удосконалення техніки читання молодших школярів, осмислення ними прочитаного. Розроблені завдання до літературних творів можна використовувати для розвитку в учнів мислення, творчої уяви, уваги, пам'яті, збагачення словникового запасу, удосконалення мовленнєвого розвитку. Вони можуть бути в центрі уваги учнів на будь-якому етапі уроку: від підготовчої роботи до сприйняття нового матеріалу і до домашнього завдання.

Список використаних джерел

1. Жинкин Н.И. механизмы речи / Н. И. Жинкин. – М.: Изд-во АПН, 1958. – 370 с.
2. Львов М. Р. Методика обучения русскому языку / М.Р. Львов, Т.Г. Рамзаева, Н.Н.Светловская. – М.: Просвещение, 1987. – 414 с.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
4. Шкільний тлумачний словник української мови. 1 – 4 кл. / Уклад. Мельничайко О.І. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 288с.

РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Ткачук Ольга Сергіївна,

*старший викладач, кафедра теорії та методик початкового навчання
Рівненський державний гуманітарний університет*

Мова – не лише найважливіше знаряддя спілкування людей, а й могутній засіб набуття знань. Цілком зрозуміло, що без розвинутої мови діти не зможуть здобути міцних і ґрунтовних знань з основ наук, не зможуть гармонійно розвиватися. Від рівня мовного розвитку учнів залежить і успішність їх навчання в школі.

Вивчення рідної мови молодшими школярами розпочинається з перших уроків навчання грамоти – у добукарний період і відбувається в рамках особистісно орієнтовного підходу з урахуванням рівня мовного розвитку та мовленнєвих здібностей, індивідуальних особистостей кожної дитини. Однією з причин, які утруднюють навчальну діяльність дітей, пов'язану із звуковою стороною мовленнєвої діяльності, є недосконалість їхнього мовленнєвого слуху.

Під поняттям «мовленнєвий слух» розуміємо здатність уловлювати фонологічні засоби мови, сприймати, розрізняти і відтворювати все те, що зв'язане із звуковим оформленням мовлення. Мовленнєвий слух лежить в основі розвитку усного мовлення. Розвиток мовленнєвого слуху в дітей розпочинається в переддошкільний і дошкільний періоди. У дітей формується мовленнєвий слух взагалі (розрізнення звуків мовлення), а їх вимовою оволодівають під час навчання в школі. У школі такий процес активізується, зводиться до певної системи.

Розвинений фонематичний слух потрібен для оволодіння артикуляційними та орфоепічними вміннями і навичками, для формування навичок письма (переведення звукового комплексу слова в буквеній), орфографічних дій. Тому специфіка науки про звуки мови вимагає від учителя особливої уваги до звукового аналізу слів, тобто до вміння дитини усвідомлювати, з яких звуків складається слово і в якій послідовності вони розміщуються в ньому.

«Фонематичне сприймання, формування чітких уявлень про звуковий склад слова мають вирішальне значення в процесі навчання грамоти. Для розвитку фонематичного слуху особливо важливе значення мають вправи в аналізі і синтезі. Щоб навчитись читати і писати, необхідне вміння чути звук у слові в будь-якому положенні» [4, с.62].

Дослідники дитячого мовлення (Айдарова Л., Богоявленський Д., Вашуленко М., Жуйков С., Елькяїн Д., Леонтєв Л., Львов М., Коваль Г., Рождественський Н., Щерба Л.) наголошують на необхідності приділяти увагу розвитку фонематичного слуху, тобто умінню розрізняти окремі звуки в мовленнєвому потоці, виділяти їх із складів, розпізнавати фонемі (основні звуки) не тільки в сильних, але й в слабких позиціях, розрізняти варіанти звучання фонем. Вони дійшли висновку, що недостатній розвиток фонематичних процесів негативно впливає на якість мовлення дитини, гальмує оволодіння грамотою, призводить, зокрема, до труднощів у засвоєнні звукобуквеного аналізу та синтезу слів.

Важливо не тільки зважати на слухові відчуття дітей, а й забезпечувати усвідомлення їх взаємозв'язку з мовленнєворуховими відчуттями. У роботі над важкозасвоєваними звуками учням важливо спиратися на елементарні знання про спосіб артикулювання звука. Тому, крім прийому наслідування вимови, слід активно вдаватися до спостережень за артикулюванням окремих звуків. Звуки мовлення – це матеріал, який так само піддається спостереженням, як і інші явища навколишньої дійсності.

Одним із основних завдань вчителя є допомога учням, що мають недоліки мовлення і внаслідок цього не встигають у навчанні.

Щоб уникнути, не допустити серйозних недоробок у процесі розвитку мовлення дитини вчителю потрібно володіти найновішими методами роботи, досконало знати методи і прийоми роботи над усуненням у дитини недоліків вимови й мовлення. Це дає подвійну користь: не тільки усуває недоліки вимови і мовлення в дитини, але й сприяє удосконаленню методики навчання.

Робота над усуненням таких недоліків повинна проводитись не стихійно, а плавно, поступово і послідовно.

У повсякденному житті часто зустрічаються діти молодшого шкільного віку, які розмовляючи, пропускують, викривляють або замінюють потрібні звуки в словах іншими, чим і привертають до себе увагу. При цьому чується своєрідне

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
СЕКЦІЯ 1:	
"ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК"	
<i>Бричок Борис Павлович</i>	
ПОЧАТКОВА ШКОЛА: ПОШУКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	4
<i>Бричок Світлана Борисівна</i>	
ТОЛЕРАНТНІСТЬ У ПРОФЕСІОГРАМІ ПЕДАГОГА (У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ В.СУХОМЛИНСЬКОГО)	6
<i>Гудовсек Оксана Анатоліївна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ЗАКЛАДАХ ЕСТЕТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XIX – ПОЧАТОК XX СТ.)	8
<i>Яковичина Тетяна В'ячеславівна</i>	
ПЕДАГОГІЧНА КРЕАТИВНІСТЬ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА	10
<i>Катеринюк Вікторія Іванівна</i>	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАЛИХ ГРУП І УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТНИМИ СИТУАЦІЯМИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	12
<i>Невелічук Лариса Петрівна</i>	
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКА І ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	14
<i>Невелічук Лариса Петрівна, Гисюк Наталія Володимирівна, Грибчук Світлана Миколаївна</i>	
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	16
<i>Онопрійчук Марина Олександрівна</i>	
АКМЕОЛОГІЯ – ІННОВАЦІЙНИЙ АКЦЕНТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	18
<i>Беднарська Аліна Андріївна</i>	
ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО	20
<i>Буга Лідія Миколаївна</i>	
ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	22
<i>Вишківська Ганна Михайлівна</i>	
ПРОФЕСІЙНІ ЦІННОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР	23
<i>Вінічук Тетяна Вікторівна</i>	
РОЗВИТОК НОВАТОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	25
<i>Вознюк Марія Олександрівна</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ	26
<i>Дем'янчук Марія Володимирівна</i>	
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	28
<i>Єрмейчук Вероніка Іванівна</i>	
СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ «ВАЖКИХ» ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	30
<i>Жукова Юлія Павлівна</i>	
АРТПЕДАГОГІКА В СИСТЕМІ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	32
<i>Зінченко Анастасія Володимирівна</i>	
ПРИНЦИПИ ГУМАНІЗМУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ А.С.МАКАРЕНКА І В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО	33
<i>Касіянчук Людмила Михайлівна</i>	
КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ «ПРОСВІТИ»	35
<i>Кличко Анастасія Олексіївна</i>	
НАЦІОНАЛЬНА ГІДНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	36
<i>Колаковська Тетяна Степанівна</i>	
СУТНІСТЬ ТА СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОПЕДАГОГІКИ	38
<i>Кондратюк Катерина Станіславівна</i>	
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	40
<i>Курсик Тетяна Петрівна</i>	
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ НОВИХ ШКІЛ	43
<i>Луцишина Олеся Іванівна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	44
<i>Максимюк Олена Костянтинівна</i>	
МЕТОДИКА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ І НЕРІВНОСТЕЙ З ОДНІЄЮ ЗМІННОЮ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	46
<i>Масло Олена Сергіївна</i>	
КРЕАТИВНІСТЬ ЯК РИСА ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	47

<i>Мацько Оксана Володимирівна</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	49
<i>Одейчук Віта Миколаївна</i>	ЕЛЕМЕНТИ АКТОРСЬКОЇ І РЕЖИСЕРСЬКОЇ ТЕХНІКИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	51
<i>Осипчук Лілія Віталіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	52
<i>Павлюк Світлана Миколаївна</i>	ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	54
<i>Парфенюк Оксана Василівна</i>	РЕФОРМАТОРСЬКА ПЕДАГОГІКА ЗАРУБІЖЖЯ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТОЛІТТЯ	56
<i>Пилипчук Ольга Ігорівна</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА	58
<i>Плаксіна Надія Володимирівна</i>	РОЗВИТОК МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ НА ОСНОВІ ТЕКСТУ	59
<i>Плевако Іванна Михайлівна</i>	РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	61
<i>Полухович Марія Іванівна</i>	ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	62
<i>Полухович Наталія Миколаївна</i>	СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ „ВАЖКОВИХОВУВАНІСТЬ”: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	64
<i>Пташук Оксана Андріївна</i>	ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	66
<i>Радовинчик Оксана Вікторівна</i>	ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН	67
<i>Семещук Олена Володимирівна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ БАЙКИ ЯК ЛІТЕРАТУРНОГО ЖАНРУ	69
<i>Скопецька Людмила Олександрівна</i>	ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ	71
<i>Стрільчук Наталія Олександрівна</i>	ВМІННЯ ВЧИТИСЬ І ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	73
<i>Тимощук Яна Олександрівна</i>	СКЛАДНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	74

СЕКЦІЯ 2

**"ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"**

<i>Гринькова Надія Михайлівна, Конончук Дарія Віталіївна</i>	СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПРИРОДИ	77
<i>Давнюк Світлана Володимирівна, Шевчук Ірина Олександрівна</i>	РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	78
<i>Іскра Лілія Віталіївна</i>	ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ МИРОТВОРЧИХ ПОГЛЯДІВ ШКОЛЯРІВ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ	80
<i>Мищенко Оксана Миколаївна</i>	ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В СИСТЕМІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	81
<i>Захарчук Зоя Олександрівна</i>	ЗАВДАННЯ ДЛЯ НАВЧАННЯ ВИРАЗНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ОПРАЦЮВАННЯ ПАРТИТУРИ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ (2 КЛАС)	83
<i>Іванова Лідія Іванівна</i>	АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО ТА ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	87
<i>Сілкова Ельвіра Орестівна, Ковальчук Руслана Олегівна</i>	ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНО ДЕЗАДАПТОВАНИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	88
<i>Суржук Тетяна Борисівна</i>	ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ МЕХАНІЗМОМ ЧИТАННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ	90
<i>Ткачук Ольга Сергіївна</i>	РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	93
<i>Шевців Зоя Михайлівна</i>	ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ ЗАГАЛЬНОГО ТИПУ	95
<i>Шутяк Володимир Георгійович</i>	ОСОБЛИВОСТІ УРОКІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ	96
<i>Андросюк Ірина Вадимівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ	98
<i>Борова Валентина Євгенівна</i>	ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПЕДАГОГІЧНОГО КОРИГУВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
<i>Гаврилюк Віра Володимирівна</i>	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	101
<i>Приходько Лариса Миколаївна</i>	ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	103
<i>Раджабова Тетяна Миколаївна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	104
<i>Стецюк Марія Ярославівна</i>	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	106
<i>Білоус Тетяна Миколаївна</i>	ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	109
<i>Ващишина Поліна Михайлівна</i>	МЕТОДИКА РОБОТИ НАД ПЕРЕКАЗАМИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	111
<i>Велічко Іванна Юріївна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	113
<i>Гарачай Юлія Романівна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ГРИ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО БІОГРАФІЇ ПИСЬМЕННИКА У КОНТЕКСТІ УРОКУ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ	115
<i>Глівчук Людмила Вячеславівна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	МЕТОДИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ У ПРОЦЕСІ ОПРАЦЮВАННЯ ЧАСТИН МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	116

<i>Гончарук Оксана Андріївна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ДИКЦІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	119
<i>Грицевич Марія Володимирівна</i>	УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З КНИГОЮ – ОЗНАКА КУЛЬТУРИ НАВЧАННЯ	121
<i>Довгалець Наталія Євгенівна</i>	СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ	122
<i>Довгалюк Любов Сергіївна</i>	ЗНАЧЕННЯ НАРОДОЗНАВЧИХ ТЕКСТІВ У СТАНОВЛЕННІ ДИТЯЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	124
<i>Ільчук Надія Дмитрівна</i>	ОРФОГРАФІЧНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ГРАМОТНОГО ПИСЬМА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	125
<i>Карпінська Валентина Володимирівна</i>	ТЕХНОЛОГІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОЦІ ЧИТАННЯ	127
<i>Кухарчук Наталія Олександрівна</i>	ВИДИ ПЕРЕКАЗІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 3-4 КЛАСАХ	128
<i>Лац Лілія Володимирівна</i>	ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	130
<i>Ліхван Інна Іванівна</i>	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	131
<i>Левчук Тетяна Вікторівна</i>	СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	133
<i>Лесковець Анжела Федорівна</i>	МЕТОДИКА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА РУХ	135
<i>Любчик Іванна Сергіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ВСТАНОВЛЮВАТИ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ	137
<i>Майборода Ірина Василівна</i>	МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ	140
<i>Мартинюк Юлія Вікторівна</i>	МЕТОДИКА ПОЧАТКОВОГО ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРОСТОЮ ЗАДАЧЕЮ ТА ЇЇ СТРУКТУРОЮ (НА ПРИКЛАДІ ЗАДАЧ НА ФОРМУВАННЯ ДІЙ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ)	142
<i>Мельник Марія Володимирівна</i>	ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ У ПЕРІОД НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	143
<i>Мечик Світлана Іванівна</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЕВОВИДНИХ СХЕМ ЯК ІЛЮСТРАЦІЙ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ	145
<i>Назарчук Галина Анатоліївна</i>	РОЗВИТОК УЯВИ І ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	147
<i>Нікитчук Алла Олегівна</i>	РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ	150
<i>Ніколюк Наталія Василівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ТВАРИН НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА	152
<i>Павлюк Тетяна Вікторівна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ (НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИКА)	154
<i>Радкевич Наталія Василівна</i>	ІНТЕГРАЦІЯ ВЕРБАЛЬНИХ ТА ВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	155
<i>Савчук Лілія Борисівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ САМОКОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ	157
<i>Сенишин Ірина Романівна</i>	ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	158
<i>Сілкова Ельвіра Орестівна, Рижя Тетяна Сергіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ	161
<i>Суходол Юлія Миколаївна</i>	МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕВІРКИ ТА ОЦІНКИ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	163
<i>Романович Тетяна Федорівна</i>	ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ “МОВА І МОВЛЕННЯ”	165

<i>Самоірова Анна Анатоліївна</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	167
<i>Серафим Катерина Ігорівна</i>	СПЕЦИФІКА УРОКІВ РІДНОЇ МОВИ НЕТРАДИЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	168
<i>Стасюк Катерина Миколаївна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ УЧНІВ	170
<i>Троневиц Катерина Валеріївна</i>	ПОЗАУРОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИХОВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ УЧНІВ	172
<i>Трубінікова Юлія Олексіївна</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНОГО ПРИНЦИПУ ДОСТУПНОСТІ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	173
<i>Сілкова Ельвіра Орестівна, Філик Людмила Ігорівна</i>	СПРЯМОВАНІСТЬ СИСТЕМИ ВПРАВ ПІДРУЧНИКІВ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ НА САМОВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	175
<i>Царук Ольга Вікторівна</i>	МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	177
<i>Царук Юлія Михайлівна</i>	ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	179
<i>Целковська Любов Костянтинівна</i>	ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	181
<i>Шафранська Марія Володимирівна</i>	ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО ЛЮДИНУ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА	183
<i>Яриш Оксана Ігорівна</i>	ПРИЧИНИ ОРФОГРАФІЧНИХ ПОМИЛОК У ПИСЬМОВИХ РОБОТАХ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	184
<i>Яськів Ольга Вікторівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	186
<i>Іверук Оксана Петрівна</i>	2 КЛАС. УРОК МАТЕМАТИКИ. ТЕМА: ВИРАЗИ З ДУЖКАМИ. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДІЙ У ВИРАЗАХ, ЩО МІСТЯТЬ ДУЖКИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНИХ ЗАДАЧ. РОЗПІЗНАВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР	188
<i>Климюк Олена Володимирівна</i>	КОНСПЕКТ УРОКУ ПИСЬМА У 1 КЛАСІ. ТЕМА: АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ВЕЛИКОЇ БУКВИ Н. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Н. ПИСЬМО СКЛАДІВ, СЛІВ, РЕЧЕНЬ З ВЕЛИКОЮ БУКВОЮ Н. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ БУКВ. ДИКТАНТ КОРОТКИХ СЛІВ	190
<i>Кривко Валентина Григорівна, Грицюта Олена Анатоліївна</i>	КОНСПЕКТ УРОКУ У 1 КЛАСІ ТЕМА: ПЕРШИЙ РАЗ У ПЕРШИЙ КЛАС	193
<i>Мосійчук Галина Анатоліївна</i>	ТЕМА: ОХОРОНА ПРИРОДИ В УКРАЇНІ. РІДКІСНА ФЛОРА І ФАУНА РІВНЕНЩИНИ	195
<i>Тимошенко Оксана Анатоліївна</i>	ВИХОВНА ГОДИНА. 4 КЛАС. ТЕМА: ПОВАЖАЙ СВОЮ І ЧУЖУ ПРАЦЮ	198
<i>Тишина Вікторія Вікторівна</i>	ІНДИВІДУАЛЬНО-ГРУПОВЕ ЗАНЯТТЯ "ВИВЧАЄМО УКРАЇНСЬКУ МОВУ"	200

СЕКЦІЯ 3**"СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ"**

<i>Колупасєва Тетяна Євстафіївна</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ	204
<i>Боровець Олена Віталіївна</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА	205
<i>Веремчук Алла Петрівна</i>	ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	207
<i>Гетманчук Надія Олексіївна</i>	ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	209
<i>Грицай Наталія Богданівна</i>	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	211
<i>Красовська Ольга Олександрівна</i>	ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ ДО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	213
<i>Миськова Наталія Миколаївна</i>	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ	215
<i>Усач Лариса Володимирівна</i>	ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	217
<i>Шевчук Тамара Борисівна</i>	РЕЗЕРВИ УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	220
<i>Адамів Юлія Олегівна</i>	ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	222
<i>Биндюкова Світлана Віталіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	224
<i>Гончарук Оксана Вікторівна</i>	ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕТНОВИХОВНОГО ПРОСТОРУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	226
<i>Корпан Інна Володимирівна</i>	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНOSTІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	228
<i>Марієн Юлія Сергіївна</i>	ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	230
<i>Потапчук Тетяна Миколаївна</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	231
<i>Рарок Маргарита Ростиславівна</i>	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	233
<i>Синюк Мирослава Вікторівна</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	235
<i>Сінокоп Олена Василівна</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	236

Наукове видання

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції
"Сучасний вчитель початкових класів:
традиції та інновації"

23-24 грудня 2014 року
м.Рівне

Відповідальна за випуск – Колупаєва Т.Є.

Комп'ютерна верстка – Соловей Л.М.

Формат 60x84/8 . Папір офсетний. Гарнітура Times New Romans.
Ум. друк. арк.. 28,6. Тираж 100 прим.

Видавець О.Зень

Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022;
тел. 0-362-24-45-09; 0-67-364-07-27;
olegzen@ukr.net

Видруковано: Кафедра педагогіки початкової освіти РДГУ
вул. Остафова, 31, каб. 02, м. Рівне, 33000
тел. 0-362-62-00-84